

HOMMAGE À JAN BUCK, 2022–2025

Projekt badawczo-wystawienniczy Instytutu Sztuk Wizualnych Uniwersytetu Zielonogórskiego

Twórczość bodaj najważniejszego serbołużyckiego artysty XX wieku, Jana Buka/Bucka (1922–2019), który radykalnie przełamał ekskluzywny folklorystyczny paradygmat lokalnej sztuki i utorował jej drogę ku europejskiemu modernizmowi, jest wciąż zbyt mało znana na wschód od polsko-niemieckiej granicy. Stało się to, jeszcze podczas przygotowywania publikacji *Wszystko jest pejzażem. Serbołużycki malarz Jan Buck* i serii wystaw o tym samym tytule z okazji 100. rocznicy urodzin artysty, punktem wyjścia dla projektu *Hommage à Jan Buck (2022–2025)*. Został on zainicjowany w Instytucie Sztuk Wizualnych Uniwersytetu Zielonogórskiego i składa się z serii sympozjów badawczych i forów naukowych oraz wystaw sztuki współczesnej, które odbywają się równolegle z retrospektywą Jana Bucka w Niemczech – na Łużycach oraz w Polsce – we Wrocławiu i Zielonej Górze. Ze sceną artystyczną w tych dwóch miast utrzymywał on bowiem szczególnie bliski kontakt.

Projekt *Hommage à Jan Buck* wnosi istotny wkład w międzynarodowe badania mające na celu rewizję tradycyjnej hierarchicznej geografii kulturowej i decentralizację kanonu historii sztuki. Odnosi się również – zwłaszcza w swojej części artystycznej – do kultur pamięci związanych z procesami migracji i przesiedleń, a także do pytań o status mniejszości narodowych w kontekście lokalnym i globalnym. W zakresie horyzontalnej historii sztuki projekt zorientowany jest na wnikliwsze przebadanie i wzmocnienie wymiany kulturowej między „peryferiami” po obu stronach granicy polsko-niemieckiej oraz zrozumienie fenomenu transgranicznego regionu Łużyce.

Dotychczas w ramach projektu zorganizowano cztery konferencje naukowe w Budziszynie, Chociebużu i Wrocławiu, skupiające się z jednej strony na życiu i twórczości Jana Buka/Bucka jako symbolu serbołużyckiej tożsamości, a z drugiej na dynamice polsko-niemieckich i serbołużycko-polskich interakcji kulturowych.

Ponadto do tej pory zrealizowano pięć wystaw towarzyszących z pracami polskich, serbołużyckich i niemieckich artystów – *Hommage à Jan Buck (I): Żyliśmy jutro* w muzeum – Energijowa fabrika Hórnikcecy/Energiefabrik Knappenrode oraz *Hommage à Jan Buck (II): Widzieliśmy miejsce i Po węglu... Twarze i krajobrazy Łużyc* w Starej Fabryce Płótna Żaglowego w Chociebużu, a także *Hommage à Jan Buck (III): Oswojeni* w Arsenale Miejskim oraz *Hommage à Jan Buck (III): Tomasz Mielech. Śladami pamięci* w Biurze Wolnego Państwa Saksonii we Wrocławiu.

Różnorodność reprezentowanych na nich technik nawiązuje do interdyscyplinarnego charakteru twórczości Jana Buka/Bucka. Pod względem treści odzwierciedlają jego doświadczenia – miejsca, do których podróżował, jego twórczą wymianę z Polską, jego uznanie dla lokalnej tożsamości i środowiska oraz jego doświadczenie ucisku i prześladowań przez systemy totalitarne. Niektóre z prezentowanych prac odnoszą się bezpośrednio do wypowiedzi Jana Buka/Bucka na temat sztuki i tematów, które eksplorował w swoim malarstwie, takich jak fascynacja odkrywaniem kosmosu i światłem miejsc, które odkrywał podczas swoich licznych podróży artystycznych. Ważnym punktem odniesienia jest również krajobraz i materialne dziedzictwo kulturowe transgranicznego regionu Łużyce, którego część należy dziś do polskich województw lubuskiego i dolnośląskiego.

Monumentalny projekt *Hommage à Jan Buck* – pionierski w dziedzinie polsko-serbołużycko-niemieckiej historii sztuki współczesnej – zostanie zakończony w styczniu 2025 roku w Złym Komorowie/Senftenbergu i podsumowany serią publikacji i filmów.

Dr Lidia Głuchowska

**Kierowniczka naukowa projektu *Hommage à Jan Buck*
Instytut Sztuk Wizualnych, Uniwersytet Zielonogórski**